

Úvod do výuky češtiny jako druhého/cizího jazyka

Mgr. Linda Doleží, Ph.D.

Ústav českého jazyka, FF MU Brno

Podzim 2016

ČEŠTINA JAKO DRUHÝ/CIZÍ JAZYK – DĚTI PŘEDŠKOLNÍ VĚK

- Culture-fair testy?
- Úroveň mateřského jazyka?

- Bilingvismus vs. monolingvismus – viz přednáška k psycholingvistice a osvojování jazyka

ČEŠTINA JAKO DRUHÝ/CIZÍ JAZYK – ZŠ/SŠ

- Certifikovaná zkouška z češtiny pro mládež (UJOP)
- Úrovně A1 a A2
- SERRJ, EJP
- Užitečné vokabuláře (A1, A2)

ČEŠTINA JAKO DRUHÝ/CIZÍ JAZYK – ZŠ/SŠ

- Projekt Integrace dětí-cizinců do systému českých základních škol (Kostelecká, Jančařík, 2013, Vodičková, Kostelecká, 2016)
- TEST 1 - Test pro žáky 1. stupně ZŠ (3. až 5. třída, 8–11 let)
- Úrovně A1 a A2
- TEST 2 - Test pro žáky 2. stupně (12–16 let)
- Úrovně A1, A2 a B1

HODNOCENÍ ŽÁKŮ-CIZINCŮ NA ZŠ/SŠ

- Žáci s nedostatečnou znalostí nebo bez dostatečné znalosti vyučovacího jazyka jsou **od září 2016** díky novele školského zákona a prováděcího předpisu (vyhláška 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných) považováni za **žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)**.
- V nově nastaveném pětistupňovém systému podpůrných opatření se **jazykové podpory žáků s OMJ týkají především opatření v druhém a třetím stupni podpory**. V obou případech je nutné **doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ)**.
- Více na www.inkluzivniskola.cz / www.msmt.cz

WWW.INKLUZIVNISKOLA.CZ

- 2. stupeň podpůrných opatření

Žáci s **nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka** (přibližná úroveň češtiny na B1-B2)

- **Doporučená podpůrná opatření:**

Speciální učebnice a pomůcky (učebnice češtiny pro cizince),

1 h. týdně **pedagogické intervence** (na práci se žákem nebo třídou ve škole) – zaměřené např. na podporu v češtině jako druhém jazyce

1 h. týdně na **speciálně pedagogickou péči** poskytovanou speciálním pedagogem školy

U žáků s OMJ (žáků s potřebou podpory z důvodu odlišných kulturních a životních podmínek) v ZŠ a SŠ je třeba **vrámci nejvyššího možného počtu povinných vyuč. hodin** posílit výuku českého jazyka nebo výuku češtiny jako druhého jazyka, žáci budou mít **nárok na 3 h. ČDJ/týden, nejvýše 120 h. /rok.**

WWW.INKLUZIVNISKOLA.CZ

- 3. stupeň podpůrných opatření

Týká se žáků s **neznalostí vyučovacího jazyka** (přibližná úroveň češtiny na A0-A2).

- **Doporučená podpůrná opatření:**

Úprava výstupů a obsahu vzdělávání,

Speciální učebnice a pomůcky (učebnice češtiny pro cizince),

3 h. týdně pedagogické intervence (z toho 1 hod. týdně práce se třídou) – např. podpora v ČDaJ

3 h. týdně na spec. Ped. péči poskytovanou speciálním pedagogem školy, případně psychologické intervence

Podpora výuky dalším pedagogickým pracovníkem v rozsahu 0,5 úvazku (může být např. specialista na výuku češtiny jako druhého jazyka).

U žáků s OMJ (žáků s potřebou posílení výuky ČDJ) v ZŠ a SŠ se doporučuje **nárok na 3 h. ČDJ/týden, nejvýše 200 h/rok.**

Podpůrná opatření ve 4. a 5. stupni se dětí s OMJ týkají jen v kombinaci se zdravotním postižením.

HODNOCENÍ

- Dříve platilo, že žák-cizinec nemusel být z předmětu český jazyk a literatura tři po sobě jsoucí pololetí klasifikován
- Školský zákon (§ 52, odstavec 2 a 3 (ZŠ) a § 69, odstavec 5 a 6 (SŠ)) **„Nelze-li žáka hodnotit na konci prvního pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za první pololetí bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení prvního pololetí. Není-li možné hodnotit ani v náhradním termínu, žák se za první pololetí nehodnotí. Nelze-li žáka hodnotit na konci druhého pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za druhé pololetí bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. V období měsíce září do doby hodnocení navštěvuje žák nejbližší vyšší ročník.**
- Žák-cizinec musí být hodnocen stejně jako český žák, měl by být klasifikován i v pololetí, neklasifikován může být jen zcela výjimečně.
- Může být klasifikován známkou nebo slovním hodnocením nebo obojím hodnocením

MATURITA

Písenná část:

- Slovníky (překladový, Slovník spisovné češtiny)
- navýšení času (slohová práce – 30 minut)

Didaktický test:

- Navýšení času o 15 minut

....pokud žáci-cizinci v ČR pobývají méně než 4 roky

„Obsah státních maturitních zkoušek nezohledňuje jiné občanství či příslušnost žáků k jiné národnosti, neboť jsou posuzováni a celkově hodnoceni stejně jako jejich středoškolští spolužáci českého původu“ (Škodová, Šindelářová 2013, str. 19).

ČEŠTINA JAKO CIZÍ JAZYK - DOSPĚLÍ

- Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince (CCE)
- od 16 let
- úrovně A1, A2, B1, B2 a C1

- může být podmínkou pro přijetí k vysokoškolskému studiu (úroveň A2–C1 podle konkrétní fakulty či ústavu, případně oboru)

ČEŠTINA JAKO DRUHÝ/CIZÍ JAZYK – DOSPĚLÍ

Zkouška z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR

- Zkouška z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR
- Úroveň A1 (A2)

Česká republika zavedla od 1. ledna 2009 jazykové zkoušky pro žadatele o trvalý pobyt na základě novelizace zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, přičemž následně byl určen obsah zkoušky vyhláškou MŠMT č. 348/2008, jež stanovila pro zkoušku úroveň A1 SERR. O dva roky později Usnesení vlády České republiky ze dne 9. února 2011 č. 99 stanovilo, že **stát se bude zasazovat o zvýšení referenční úrovně A1 na úroveň A2.**

Publikace Cvejnové a kol. (2014)

CVEJNOVÁ, J. a kol. Referenční popis češtiny pro účely zkoušky z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR – úrovně A1, A2, Praha: NÚV, 2014.

Referenční popisy češtiny (A1-B2) jsou zaměřeny na češtinu jako cizí jazyk a neodpovídají v dostatečné míře potřebám zkoušek pro migranty – čeština jako druhý jazyk.

Předkládaný materiál se tedy vztahuje na češtinu jako druhý jazyk na rozdíl od předcházejících popisů. V této souvislosti je třeba uvést, že označení čeština jako druhý jazyk začalo mít smysl v případě češtiny až po roce 2000, kdy se na území České republiky začali migranti trvaleji usazovat. Je tedy zřejmé, že první popisy referenčních úrovní nemohly tento aspekt brát v potaz.

- **PŘIPRAVTE SE S NÁMI** NA ZKOUŠKU Z ČESKÉHO JAZYKA PRO TRVALÝ POBYT V ČR
Nový formát testu A1
- 2016

- Autoři: SVATAVA ŠKODOVÁ, JITKA CVEJNOVÁ
- Spoluautoři: PETRA HONZÁKOVÁ, DANA HŮLKOVÁ NÝVLTOVÁ, JITKA LUKÁŠOVÁ, PAVLA MÁLKOVÁ, KATEŘINA ŠORMOVÁ, BARBORA ŠTINDLOVÁ
- http://trvaly-pobyt.cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/Pripravte_se_s_nami_web_2016.pdf

- Zkouška z českého jazyka pro trvalý pobyt v České republice byla iniciována novelizací zákona o pobytu cizinců č. 326/1999 z roku 2009. Cílem této jazykové zkoušky je prověřit, zda uchazeč/ka o povolení k trvalému pobytu v ČR dosáhl/a v českém jazyku úrovně A1 Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, a to na základě testování čtyř základních řečových dovedností.
- Uvedená zkouška nevychází z konkrétního výukového programu, ale pouze prověřuje, zda příslušný/příslušná uchazeč/uchazečka je ve čtyřech řečových dovednostech – čtení, poslech, psaní a mluvení – na úrovni A1 ve smyslu publikace autorů CVEJNOVÁ, J. a kol. *Referenční popis češtiny pro účely zkoušky z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR – úrovně A1, A2*, Praha: NÚV, 2014, nebo zda této úrovně dosud nedosáhl/a.
- Uchazeči se mohou na uvedenou zkoušku připravit v zásadě třemi způsoby: a) individuálně bez pomoci lektora, b) individuálně s pomocí lektora, c) ve specificky zaměřeném jazykovém kurzu. K přípravě na zkoušku byla Národním ústavem pro vzdělávání vydána brožura s modelovou verzí zkoušky, která je k dispozici každému uchazeči, který se ke zkoušce přihlásí. Interaktivní modelová zkouška pro uchazeče je dále k dispozici na webových stránkách <http://trvaly-pobyt.cestina-pro-cizince.cz>. Pro potřeby učitelů v jazykových kurzech byla vytvořena *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*, která je široké učitelské veřejnosti rovněž přístupná na uvedených webových stránkách zkoušky.
- Na základě výzkumu, který NÚV provedl v roce 2015, se ukázalo, že učitelé a pracovníci neziskových organizací velmi kladně hodnotí praktické učební materiály ke zkoušce A1 vydané v předchozích letech. Z tohoto důvodu se autorský kolektiv rozhodl navázat na získané zkušenosti a připravit nové vydání příručky k verzi zkoušky z českého jazyka pro trvalý pobyt, která začala být užívána od roku 2016.

Zkouška z českého jazyka pro účely udělování státního občanství České republiky

- Úroveň B1
- Jazyková zkouška + zkouška z českých reálií.
- Modelové varianty
- cvičné testy: PEČENÝ, P. a kol.: *Připravujeme se k certifikované zkoušce z češtiny: úroveň B1 (CCE–B1)*. Praha: Karolinum, 2013.

Jazyková zkouška

- B1 (viz předchozí přednáška)
- http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/uploads/Informace_pro_kandidaty.pdf

Obsah zkoušky z českých reálií

- Obsah zkoušky z českých reálií

Předpokladem pro vykonání zkoušky z českých reálií je dosažení **jazykové úrovně B1** (samostatný uživatel jazyka) Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Test z českých reálií ověřuje znalosti z následujících oblastí: **Občanský základ, Základní geografické informace o České republice, Základní historické a kulturní informace o České republice.**

Rozsah znalosti českých reálií odpovídá rozsahu znalosti základního vzdělávání podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání s přesahy ke znalostem nezbytných pro každodenní život dospělého občana. Detailnější vymezení **30 témat zkoušky** z českých reálií je součástí tzv. specifikací. Každé téma je v testu zastoupeno 1 testovou úlohou. Testové úlohy pro zkoušku z českých reálií jsou vybírány pouze z Databanky testových úloh. Kandidát má tedy možnost se před konáním zkoušky seznámit se všemi **300 testovými úlohami** včetně jejich správného řešení. Testové úlohy mohou být s ohledem na změny skutečnosti průběžně aktualizovány. Konkrétní ukázkou zkoušky z českých reálií je interaktivní modelový test.

- Pass – 60 %

Databanka testových úloh

- http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/?p=databanka-testovych-uloh-z-ceskych-realii&hl=cs_CZ

Výkladový slovník (Michaela Straková Tomášová, Daniel Křivánek, Lukáš Vaňous, 2016)

- Výkladový slovník k testovým úlohám z českých reálií je doplňkem Databanky testových úloh z českých reálií a má sloužit jako studijní pomůcka pro žadatele o státní občanství České republiky, kteří se připravují na zkoušku z českých reálií. Slovník obsahuje hesla s výrazy, které jsou použity v jednotlivých testových úlohách a přesahují jazykovou úroveň B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SEER). Ačkoliv žadatelé o státní občanství ČR mají ovládat český jazyk na úrovni B1 podle SEER, bylo třeba při tvorbě některých testových úloh z českých reálií tuto úroveň překročit.

Zkušební místa

- Jihomoravský kraj – Kabinet češtiny pro cizince, FF MU

Kabinet češtiny pro cizince

[Úvod](#) | [Studium](#) | [Stipendium](#) | [Zaměstnanci](#) | [Občanství ČR](#) | [Jazyková příprava MU](#) | [Filozofická fakulta MU](#)

OBČANSTVÍ

Zkouška z jazyka a reálií pro účely udělování státního občanství ČR

Přihláška

Ke Zkoušce z jazyka a reálií pro účely udělování státního občanství ČR se můžete přihlásit prostřednictvím internetové [stránky](#). Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze.

Kdo nemusí?

Kdo nemusí skládat zkoušku z českého jazyka

Zkoušku z českého jazyka nemusí skládat podle § 14 odst. 4 zákona o státním občanství České republiky:

- žadatel, který doloží, že v minulosti absolvoval alespoň po dobu 3 školních let základní, střední, nebo vysokou školu, na kterých byl vyučovacím jazykem český jazyk,
- žadatel, který je ke dni podání žádosti o udělení státního občanství České republiky mladší 15 nebo starší 65 let,
- žadatel s tělesným nebo mentálním postižením, které mu neumožňuje osvojit si znalost českého jazyka,
- žadatel, který doloží, že úspěšně vykonal rovnocennou jazykovou zkoušku (podle § 13 vyhlášky o prokazování znalosti českého jazyka a českých reálií pro účely udělování státního občanství České republiky), mezi které patří:
 - maturitní zkouška z českého jazyka,
 - státní jazyková zkouška z českého jazyka vykonaná na jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky,
 - státní závěrečná zkouška, státní rigorózní zkouška či státní doktorská zkouška vykonaná na vysoké škole v rámci studijního programu uskutečňovaného v českém jazyce,
 - zkouška z českého jazyka jako cizího jazyka pro úroveň B1 nebo vyšší, certifikovaná Asociací jazykových zkušebních institucí v Evropě (ALTE) a uskutečňovaná plnoprávným členem této asociace.

Uznání dokladů je v kompetenci Ministerstva vnitra. Doklady k posouzení přijímají krajské úřady. ÚJOP UK tyto doklady neposuzuje ani o jejich uznání nerozhoduje.

Kdo nemusí skládat zkoušku z českých reálií

Zkoušku z českých reálií nemusí skládat podle § 14 odst. 5 zákona o státním občanství České republiky:

- žadatel, který doloží, že v minulosti absolvoval alespoň po dobu 3 školních let základní, střední, nebo vysokou školu, na kterých byl vyučovacím jazykem český jazyk,
- žadatel, který je ke dni podání žádosti o udělení státního občanství České republiky mladší 15 nebo starší 65 let,
- žadatel s tělesným nebo mentálním postižením, které mu neumožňuje osvojit si znalost českého jazyka.

Uznání dokladů je v kompetenci Ministerstva vnitra. Doklady k posouzení přijímají krajské úřady. ÚJOP UK tyto doklady neposuzuje ani o jejich uznání nerozhoduje.

Shrnutí - děti

- Diagnostika v předškolním věku
- Školní zralost
- Hodnocení na ZŠ a SŠ (maturita) – podpůrná opatření

- Certifikovaná zkouška z češtiny pro mládež (A1, A2)
- Kostecká et al. – 1. stupeň (A1, A2) a 2. stupeň (A1, A2, B1) ZŠ

Shrnutí - dospělí

- Certifikovaná zkouška z češtiny (od 16 let) (A1-C1)
- Zkouška k udělení trvalého pobytu (A1 (A2))
- Zkouška k udělení občanství ČR (B1)

